

УДК 015(477)(045)"2021":001.89]:[311:519.23](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.12(317).10-18

Тетяна Вірич,
науковий співробітник відділу наукової підготовки
державних бібліографічних покажчиків
Книжкової палати України,
e-mail: litopys@ukrbook.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1434-0802>

Дослідження тематичної спрямованості і публікацій у науковій періодиці України 2021 року за розділами УДК

У статті подано результати дослідження бази даних (БД) "Літопис журнальних статей" із метою виявлення напрямів наукових досліджень в Україні, що проводилися у 2021 р., та їх відповідності і напрямам, затвердженим Законом України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки".

Аналіз проведено з використанням методу бібліометрії за розділами Універсальної десятикової класифікації (УДК). Пропоноване дослідження здійснено на основі тематичного розподілу публікацій у базі даних за 2021 р. Для виявлення пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні проведено порівняльний аналіз кількості і публікацій відповідно до галузей знань, класифікованих за УДК.

Ключові слова: база даних; бібліографічна інформація; бібліометричний аналіз; періодичні видання; вітчизняна наука

Мета дослідження: виявлення тенденцій розвитку вітчизняної науки на основі аналізу публікацій у періодичних виданнях за розділами УДК.

Метод дослідження: бібліометричний аналіз.

Об'єкт дослідження: база даних "Літопис журнальних статей" за 2021 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні наукові публікації є не лише формальною вимогою для отримання наукових ступенів і вчених звань, а базовим показником, що віддзеркалює наукову діяльність. Підвищення якості наукових публікацій, актуальність тем і рейтинг видань, в яких їх надруковано, а також відображення публікацій у наукометричних базах даних (БД) — вимога часу.

Особливе місце в системі державного бібліографічного інформування посідає державний бібліографічний покажчик "Літопис журнальних статей", який випускає Книжкова палата України з періодичністю двічі на місяць. Покажчик містить аналітичну бібліографічну інформацію про статті, документальні матеріали, твори художньої літератури, опубліковані в журналах, періодичних і продовжуваних виданнях, бюлетенях, що друкуються в Україні.

Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні затверджено Законом України від 11.07.2001 № 2623-III "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" [1]:

1) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-

політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства й держави;

2) інформаційні та комунікаційні технології;

3) енергетика та енергоефективність;

4) раціональне природокористування;

5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;

6) нові речовини і матеріали.

Комплексний аналіз тематики публікацій у науковій періодиці дає змогу визначити фактичні напрями наукових досліджень, які здійснюються в Україні.

До бази даних "Літопис журнальних статей" увійшли публікації в періодичних виданнях загальнодержавного значення, випущених Національною академією наук України та органами державної влади. База даних за 2021 р. містить 11 791 бібліографічний запис. Оформлення й систематизація бібліографічних записів, відбір періодичних видань і публікацій здійснювалися згідно з розробленими Книжковою палатою України чинними інструкціями й національними стандартами [2—6; 8].

Результати аналізу тематичного розподілу публікацій за класами на основі таблиць УДК продемонстровано на діаг. 1.

Дані розподілено у відсотках за класами УДК:

0 Загальний клас — 7,30% загальної кількості, або 861 запис;

1 Філософія. Психологія — 2,92% загальної кількості, або 344 записи;

2 Релігія. Теологія (богослов'я) — 0,72% загальної кількості, або 85 записів;

3 Суспільні науки — 31,14% загальної кількості, або 3672 записи (друге місце за кількістю публікацій);

5 Математика та природничі науки — 12,77% загальної кількості, або 1506 записів (третє місце за кількістю публікацій);

6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 34,64% загальної кількості, або 4084 записи (перше місце за кількістю публікацій);

7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 4,31% загальної кількості, або 508 записів;

8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література — 2,75% загальної кількості, або 324 записи;

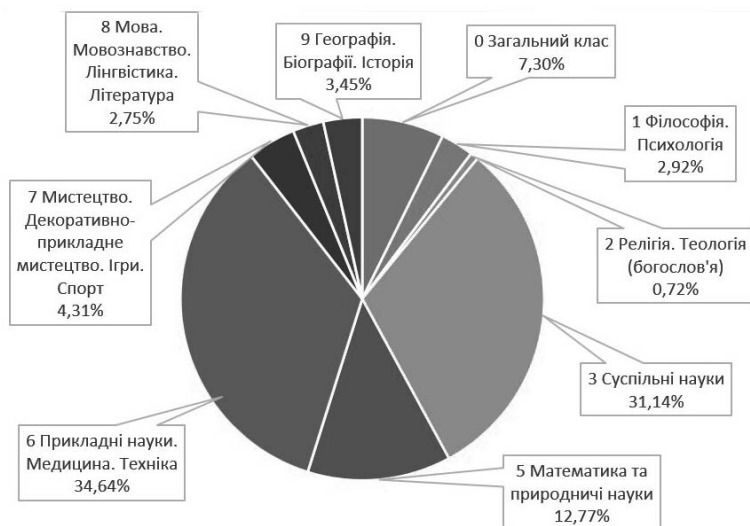
9 Географія. Біографії. Історія — 3,45% загальної кількості, або 407 записів.

Згідно з результатами, наведеними на діагр. 1, найбільшу кількість публікацій зафіксовано у класі 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка — 34,64% загальної кількості, або 4084 записи. Друге місце за кількістю публікацій посідає клас

3 Суспільні науки — 31,14% загальної кількості, або 3672 записи. Наступними є класи: 5 Математика та природничі науки — 12,77% загальної кількості, або 1506 записів; 0 Загальний клас — 7,30% загальної кількості, або 861 запис; 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт — 4,31% загальної кількості, або 508 записів; 9 Географія. Біографії. Історія — 3,45% загальної кількості, або 407 записів; 1 Філософія. Психологія — 2,92% загальної кількості, або 344 записи; 8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література — 2,75% загальної кількості, або 324 записи. Найменшу кількість публікацій виявлено у класі 2 Релігія. Теологія (богослов'я) — 0,72% загальної кількості, або 85 записів.

У класі 0 Загальний клас відображено публікації з питань організації наукової роботи, науково-технічної інформації, писемності, інформаційних технологій, бібліографії та бібліотечної справи, журналістики тощо.

У табл. 1 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний клас.

Діагр. 1. Тематичний розподіл публікацій за класами УДК

Таблиця 1

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 0 Загальний клас

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
00 Прологомена. Загальні питання науки та культури	501	58,18
01 Бібліографія і бібліографічні покажчики. Каталоги	32	3,72
02 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	198	23,00
050 Серійні видання. Періодика	3	0,35
06 Організації загального типу	18	2,09
07 Медіа. Засоби масової інформації (ЗМІ). Масова комунікація. Дослідження засобів масової інформації та комунікації	103	11,96
09 Рукописи. Раритети і рідкісні книги	6	0,70
Усього	861	100,00

Розділ 00 *Загальні питання науки та культури* містить статті з питань науки, друку, стандартизації, системології, культури. У табл. 2 наведено результати дослідження публікацій зазначеного класу.

У класі 1 *Філософія. Психологія* згруповано статті з історії філософії, сутності предмета, ме-

тодів, категорій філософії. У табл. 3 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами УДК зазначеного класу.

Клас 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* відображає статті з питань теології, релігії, релігійних систем. Результати аналізу розподілу публікацій цієї тематики відображено в табл. 4.

Таблиця 2

**Розподіл публікацій за підрозділами УДК
розділу 00 Пролегомена. Загальні питання науки та культури**

Назва підрозділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у підрозділі
001 Наука та знання загалом. Організація розумової праці	75	14,97
002 Друк загалом. Документація. Книги. Авторство	13	2,59
003 Системи письма і писемності	2	0,40
004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних	241	48,10
005 Управління. Менеджмент	132	26,35
006 Стандартизація та стандарти	7	1,40
007 Системологія. Теорія систем. Теорія інформації та комунікації. Теорія керування / управління (кібернетика)	1	0,20
008 Цивілізація. Культура. Прогрес	30	5,99
Усього	501	100,00

Таблиця 3

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 1 Філософія. Психологія

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
1/14 Філософія	60	17,44
159.9 Психологія	268	77,91
16 Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки	2	0,58
17 Філософія моралі. Етика. Практична філософія	14	4,07
Усього	344	100,00

Таблиця 4

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 2 Релігія. Теологія (богослов'я)

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
2 Релігія. Теологія (богослов'я)	3	3,53
25 Релігії стародавнього світу. Другорядні культури та релігії	1	1,18
27 Християнство	75	88,23
28 Іслам	3	3,53
29 Сучасні духовні рухи	3	3,53
Усього	85	100,00

Клас 3 *Суспільні науки* об'єднує матеріали на тему теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного

управління, військової справи, соціальної допомоги, освіти та етнографії. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено в табл. 5.

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 3 Суспільні науки

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
30 Теорії, методологія та методи суспільних наук. Соціографія	9	0,25
31 Демографія. Соціологія. Статистика	297	8,09
32 Політика	130	3,54
33 Економіка. Економічні науки	933	25,41
34 Право. Юриспруденція	1 506	41,00
35 Державне адміністративне управління. Уряд. Військова справа	140	3,81
36 Забезпечення духовних і матеріальних життєвих потреб	45	1,23
37 Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля	525	14,30
39 Культурна антропологія. Етнографія. Фольклор	87	2,37
Усього	3 672	100,00

У класі 5 *Математика та природничі науки* відображено публікації з вивчення загальних законів фізики, хімії, біології тощо. У табл. 6 наведено результати аналізу тематичного розподілу статей.

У класі 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* згруповано матеріали з питань сільського

господарства, медичних наук, а також технології різних галузей промисловості, виробничих процесів, конструкції обладнання, роботи транспорту й транспортних засобів. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено в табл. 7.

Таблиця 6

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 5 Математика та природничі науки

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
502/504 Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Екологія	70	4,65
51 Математика	340	22,58
52 Астрономія. Астрофізика. Космічні дослідження. Геодезія	58	3,85
53 Фізика	382	25,36
54 Хімія. Кристалографія. Мінералогія	183	12,15
55 Геологія. Науки про Землю	189	12,55
56 Палеонтологія	6	0,40
57 Біологічні науки загалом	123	8,17
58 Ботаніка	98	6,51
59 Зоологія	57	3,78
Усього	1 506	100,00

Таблиця 7

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
60 Біотехнологія	9	0,22
61 Медичні науки	1 698	41,58
62 Інженерна справа. Техніка загалом	825	20,20
63 Сільське господарство та суміжні науки. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство	1 032	25,27
64 Домоведення. Домашнє господарство. Комунальне господарство. Служба побуту	27	0,66

Продовження т. аблиці 7

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
65 Організація та управління підприємствами зв'язку, транспорту, торгівлі, поліграфії. Бухгалтерська справа, рахівництво. Зв'язок з громадськістю	173	4,24
66 Хімічна технологія. Хімічна промисловість і споріднені галузі	197	4,82
67/68 Різні галузі промисловості та ремесла. Галузі промисловості та ремесла, що виробляють готову продукцію	109	2,67
69 Будівельна промисловість. Будівельні матеріали. Будівельно-монтажні роботи	14	0,34
Усього	4 084	100,00

Клас 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт віддзеркалює публікації з архітектури, образотворчого мистецтва, музики, спорту тощо. У табл. 8 наведено результати аналізу тематичного розподілу статей цього класу.

Клас 8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література містить матеріали з питань лінгвістики та літературознавства. У табл. 9 наведено результати аналізу тематичного розподілу публікацій за розділами зазначеного класу.

Таблиця 8

**Розподіл публікацій за розділами УДК
класу 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт**

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
7.01/.09 Теорія та філософія мистецтва, методи, періоди, стилі, способи представлення (зображення)	63	12,40
71 Планування у межах адміністративно-територіальних одиниць. Планування у міській та сільській місцевостях. Ландшафти, парки. Сади	12	2,37
72 Архітектура	24	4,72
73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво	150	29,53
77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси	2	0,39
78 Музика. Музичні інструменти	137	26,97
79 Видовищні види мистецтва. Розваги. Ігри. Спорт	120	23,62
Усього	508	100,00

Таблиця 9

**Розподіл публікацій за розділами УДК
класу 8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література**

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія	1	0,31
81 Лінгвістика. Мовознавство. Мови	154	47,53
82 Література. Літературознавство	169	52,16
Усього	324	100,00

У класі 9 Географія. Біографії. Історія відображено статті з питань археології, географічних, історичних наук тощо. Результати аналізу тематичного розподілу публікацій наведено в табл. 10.

У табл. 11 подано результати порівняльного аналізу БД "Літопис журнальних статей" за 2020 та за 2021 рр. за розділами УДК, які входять до різних класів, але становлять значні частини від загальної кількості записів за рік.

Розподіл публікацій за розділами УДК класу 9 Географія. Біографії. Історія

Назва розділу УДК	Кількість записів	% від загальної кількості записів у розділі
902/904 Археологія. Передісторія. Археологічні пам'ятки	123	30,22
908 Краєзнавство	16	3,93
91 Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн. Подорожі. Регіональна географія	12	2,95
92 Біографічні дослідження	16	3,93
94 Історія загалом	240	58,97
Усього	407	100,00

Таблиця 11

Кількість записів за класами УДК у 2021 р. у порівнянні з 2020 р.

УДК	Кількість записів у БД за 2020 р.	% від загальної кількості записів за 2020 р. (14 929 записів)	Кількість записів у БД за 2021 р.	% від загальної кількості записів за 2021 р. (11 791 запис)
159.9 Психологія	445	2,98	268	2,27
31 Демографія. Соціологія. Статистика	360	2,41	297	2,52
37 Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля	888	5,95	525	4,45
33 Економіка. Економічні науки	1 019	6,83	933	7,91
34 Право. Юриспруденція	1 475	9,88	1 506	12,77
51 Математика	619	4,15	340	2,88
53 Фізика	718	4,81	382	3,24
61 Медичні науки	1 880	12,59	1 698	14,40
62 Інженерна справа. Техніка загалом	1 143	7,66	825	7,00
63 Сільське господарство та суміжні науки. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство	1 052	7,05	1 032	8,75
82 Література. Літературознавство	630	4,22	169	1,43

Дані таблиці свідчать, що зросла відсоткова частка публікацій, віднесених до розділів: 31 Демографія. Соціологія. Статистика; 33 Економіка. Економічні науки; 34 Право. Юриспруденція; 61 Медичні науки; 63 Сільське господарство та суміжні науки. Лісове господарство. Мисливство. Рибне господарство. Зменшився відсоток публікацій за розділами: 159.9 Психологія; 37 Освіта. Виховання.

Навчання. Дозвілля; 51 Математика; 53 Фізика; 62 Інженерна справа. Техніка загалом. Значно скоротилася частка публікацій, присвячених літературі та літературознавству (розділ 82).

У табл. 12 наведено результати порівняльного аналізу напрямів наукових досліджень, що переважають в Україні, за всіма класами УДК за 2020 і 2021 рр.

Таблиця 12

Результати аналізу публікацій за класами УДК у 2021 р. у порівнянні з 2020 р.

2020 р.	2021 р.
Клас 0 Загальний клас	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 00 Прологомена. Загальні питання науки та культури — 561 запис, що становить 60,65% загальної кількості публікацій у цьому класі, найменша — у розділі 030 Універсальні довідкові видання — 1 запис, або 0,1%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 00 Прологомена. Загальні питання науки та культури — 501 запис, що становить 58,18% загальної кількості публікацій у цьому класі, найменша — у розділі 050 Серійні видання. Періодика — 3 записи, або 0,35%

Клас 1 Філософія. Психологія	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 159.9 Психологія — 445 записів, або 77,30%, найменша — у розділі 16 Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки — 10 записів, або 1,70%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 159.9 Психологія — 268 записів, або 77,91%, найменша — у розділі 16 Логіка. Епістемологія. Теорія пізнання. Методологія та логіка науки — 2 записи, або 0,58%
Клас 2 Релігія. Теологія (богослов'я)	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 27 Християнство — 44 записи, або 62,86%, найменша — у розділах 22 Релігії, які виникли на Далекому Сході, та 25 Релігії стародавнього світу. Другорядні культу та релігії — по 1 запису, або 1,43%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 27 Християнство — 75 записів, або 88,23%, найменша — у розділі 25 Релігії стародавнього світу. Другорядні культу та релігії — 1 запис, або 1,18%
Клас 3 Суспільні науки	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 34 Право. Юриспруденція — 1475 записів, або 34,44%, найменша — у розділі 30 Теорії, методологія та методи суспільних наук. Соціографія — 13 записів, або 0,30%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 34 Право. Юриспруденція — 1506 записів, або 41,00%, найменша — у розділі 30 Теорії, методологія та методи суспільних наук. Соціографія — 9 записів, або 0,25%
Клас 5 Математика та природничі науки	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 53 Фізика — 718 записів, або 29,15%, найменша — у розділі 56 Палеонтологія — 2 записи, або 0,08%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 53 Фізика — 382 записи, або 25,36%, найменша — у розділі 56 Палеонтологія — 6 записів, або 0,40%
Клас 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 61 Медичні науки — 1880 записів, або 39,75%, найменша — у розділі 60 Біотехнологія — 4 записи, що становить 0,08%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 61 Медичні науки — 1698 записів, або 41,58%, найменша — у розділі 60 Біотехнологія — 9 записів, або 0,22%
Клас 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво — 172 записи, або 30,34%, найменша — у розділі 77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси — 8 записів, або 1,41%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 73/76 Образотворче мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво — 150 записів, або 29,53%, найменша — у розділі 77 Фотографія, техніка кінематографії та подібні процеси — 2 записи, або 0,39%
Клас 8 Мова. Мовознавство. Лінгвістика. Література	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 82 Література. Літературознавство — 630 записів, або 72,74%, найменша — у розділі 80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія — 1 запис, або 0,12%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 82 Література. Літературознавство — 169 записів, або 52,16%, найменша — у розділі 80 Загальні питання лінгвістики та літератури. Філологія — 1 запис, або 0,31%
Клас 9 Географія. Біографії. Історія	
Найбільша кількість публікацій — у розділі 94 Історія загалом — 233 записи, що становить 51,78%, найменша — у розділі 91 Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн. Подорожі. Регіональна географія — 12 записів, або 2,67%	Найбільша кількість публікацій — у розділі 94 Історія загалом — 240 записів, або 58,97%, найменша — у розділі 91 Географія. Географічні дослідження Землі та окремих країн. Подорожі. Регіональна географія — 12 записів, або 2,95%

Серед напрямів наукових досліджень у 2021 р. найпопулярнішими були медичні науки — 1698 записів, право — 1506, сільське господар-

ство — 1032, економіка — 933, інженерна справа — 825. Проаналізований розподіл записів за напрямками наукових досліджень загалом повторює

тенденції попередніх років, але є певні відмінності, зокрема зросла частка записів із сільського господарства.

Висновки. На підставі бібліометричного аналізу бази даних "Літопис журнальних статей" за 2021 р. можна констатувати, що того року, як і 2020-го, напрями наукових досліджень, котрі здійснювалися в Україні, залишилися незмінними.

Найбільша кількість записів у БД "Літопис журнальних статей" за 2021 р. міститься у класі 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* — 4084 за-

писів, найменше — у класі 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 85 записів, проте кількість публікацій у цих класах зменшилася: у 2020 р. клас 6 *Прикладні науки. Медицина. Техніка* налічував 4729 записів, а клас 2 *Релігія. Теологія (богослов'я)* — 70 [7].

Найбільш досліджуваними напрямками розвитку науки в Україні залишаються медичні науки, що відповідає пріоритетному напрямку 5 у законі [1], економіка, право, сільське господарство та інженерна справа, що відповідає напрямку 1.

Список використаних джерел

1. *Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки* : закон України від 11.07.2001 № 2623-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 48. — Ст. 253.
2. *Видання. Основні види. Терміни та визначення понять* : ДСТУ 3017:2015. — [На заміну ДСТУ 3017—95 ; чинний від 2016—07—01]. — Київ : УкрНДНЦ, 2016. — IV, 38 с.
3. *Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках* : ДСТУ 7152:2010. — Чинний від 01.10.2010. — Вперше [зі скасуванням ГОСТ 7.5-88 ; чинний від 01.10.2010]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Інформація та документація).
4. *Визначення індексів УДК для наукових документів* : метод. рек. / [уклад.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — Вид. 2-ге, без змін. — Київ : Кн. палата України, 2017. — 31 с.
5. *Використання* Універсальної десятикової класифікації при формуванні структури бібліографічних покажчиків : інструкція / [уклад.: О. М. Устіннікова, О. В. Ключніченко, М. Й. Ахвердова]. — Вид. 2-ге, випр. та допов. — Київ : Кн. палата України, 2019. — С. 43.
6. *Добір журналів, періодичних (продовжуваних) збірників та матеріалів з них для відображення в ДБП України "Літопис журнальних статей"* : інструкція / Кн. палата України ; відп. викон. О. В. Виноградова. — Київ, 2002. — [10] арк.
7. *Дворник А.* Дослідження тематичної спрямованості публікацій у науковій періодиці України 2020 р. за розділами УДК / Анна Дворник // Вісник Книжкової палати. — 2021. — № 12 — С. 6—12.
8. *Індексування документів. Загальні вимоги до систематизації та предметизації* : ДСТУ ГОСТ 7.59:2003 (ГОСТ 7.59-2003 (ИСО 5963-85), ИДТ). — [Чинний від 2004—07—01]. — Київ, 2004. — [12] с. окр. паг. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

Tetiana Virych,

*Researcher of the Department of Scientific Training
State Bibliographic Indexes of the Book Chamber of Ukraine*

Research of thematic orientation of publications in the scientific periodicals of Ukraine in 2021 by sections of the UDC

The article presents the results of the research of the database (DB) "Chronicle of Journal Articles" with the aim of identifying the areas of scientific research in Ukraine conducted in 2021 and their compliance with the areas approved by the Law of Ukraine "On Priority Areas of Science and Technology Development".

The analysis was carried out using the bibliometric method and classified according to the sections of the Universal Decimal Classification (UDC). The proposed analysis was carried out on the basis of the thematic distribution of publications in the database for 2021. To identify the priority areas of scientific research in Ukraine, a comparative analysis of the number of publications was conducted according to the fields of knowledge classified by UDC.

Keywords: *database; bibliographic information; bibliometric analysis; periodicals; domestic science*

References

1. Pro prioritetni napryami rozvitku nauki i tehniky : zakon Ukrayini vid 11.07.2001 № 2623-III. (2001). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini*, 48, st. 253.
2. *Vidannya. Osnovni vidi. Termini ta viznachennya ponyat* : DSTU 3017:2015. (2016). Kyiv: UkrNDNC.
3. *Vidannya. Ofornlennya publikacij u zhurnalah i zbirnikah* : DSTU 7152:2010. (2010). Kyiv: Derzhspozhivstandart Ukrayini.
4. Ahverdova M. J. [ta in.] [uklad.]. (2017). *Viznachennya indeksiv UDK dlya naukovih dokumentiv : metod. rek.* Vid. 2-ge, bez zmin. Kyiv: Kn. palata Ukrayini.

5. Ustinnikova O. M., Klyushnichenko O. V. & Ahverdova M. J. [uklad.]. (2019). *Vikoristannya Universalnoyi desyatkovoyi klasifikaciyi pri formuvanni strukturi bibliografichnih pokazhchikiv : instrukciya*. Vid. 2-ge, vipr. ta dopov. Kyiv: Kn. palata Ukraini.
6. Vinogradova O. V. [vidp. vikon.]. (2002). *Dobir zhurnaliv, periodichnih (prodovzhuvanih) zbirnikiv ta materialiv z nih dlya vidobrazhennya v DBP Ukraini "Litopis zhurnalnih statej" : instrukciya*. Kyiv.
7. Dvornik A. (2021). Doslidzhennya tematichnoyi spryamovanosti publikacij u naukovij periodici Ukraini 2020 r. za rozdilami UDK. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 12, pp. 6—12.
8. *Indeksuvannya dokumentiv. Zagalni vimogi do sistematicizaciyi ta predmetizaciyi : DSTU GOST 7.59:2003 (GOST 7.59-2003 (ISO 5963-85), IDT)*. (2004). Kyiv, 2004.

Надійшла до редакції 19 грудня 2022 року

РЕЦЕНЗІЇ

База знань комунікаційних феноменів

Льганаєва В. Соціальні комунікації : словник-довідник / В. Льганаєва. — Київ : Ліра-К, 2022. — 328 с.

Соціальні комунікації є своєрідним інформаційно-комунікаційним полем суспільного життя, що має соціальний характер, поєднує всі компоненти суспільної сфери (політичні, економічні, духовні) та структурує відповідну суспільну (політичну, економічну, духовну) діяльність. Відмінною рисою сучасності є поступове розуміння пріоритетності інтелектуальних сфер діяльності, перетворення соціальної комунікації на стратегічний ресурс соціуму. Реалії сьогодення підтверджують факт того, що основою глобальних змін у сучасному суспільстві є утворення єдиного соціально-комунікаційного простору. Нині можна впевнено стверджувати, що сформувалася глобальна система соціальних комунікацій (бібліотеки, архіви, музеї, центри інформації, ЗМІ, кінофотоіндустрія, театри, книгарні, служби НТІ, аналітичні центри тощо), яка активно опановує сучасні інформаційно-комунікаційні технології та утворює основу функціонування реального й віртуального інформаційних просторів.

В умовах трансформації інформаційного простору соціуму у глобальне комунікативне суспільство відбувається не лише глибоке переосмислення комунікативної природи соціальної реальності, а й потужне наукове опрацювання цих процесів. Формування різних наукових підходів до вивчення соціокомунікативних явищ, наявність широкого кола публікацій, присвячених проблемам соціальних комунікацій, актуалізують питання вироблення єдиних методологічних підходів осмислення комунікаційних явищ і процесів, що потребує не лише формування поняттєвого апарату, а й змістовного наповнення категорій науки про соціальні комунікації.

У цьому контексті надзвичайно важливою науковою подією є створення об'єктно-предметного поля сфери соціальних комунікацій в її гносеологічних, онтологічних і феноменологічних аспектах, репрезентованих В. Льганаєвою в новому виданні словника-довідника "Соціальні комунікації" (Київ, видавництво Ліра-К, 2022).

Особливої актуальності рецензована праця набуває в період глобалізаційних процесів, коли формуються відкриті, взаємодійні та взаємопов'язані культури. Повсякденне середовище спілкування наповнено численними символічними кодами, певними засобами комунікативної взаємодії. У пропонованому виданні послідовно, ґрунтовно, у доступній формі розглянуто поняття у галузі соціальних комунікацій. Авторка зібрала сучасний актуальний дослідницький контент, проаналізувавши основні тенденції розвитку галузі соціальних комунікацій в Україні та світі. Логічно впорядкований і змістовний матеріал цілком відповідає заявленій тематиці.

У словнику-довіднику сформовано базу знань феномена комунікації, яка останніми десятиліттями зростає в геометричній прогресії. Видання охоплює 780 базових термінів, що висвітлюють явище комунікації на різних рівнях і в різних концептах: соціологічному, кібернетичному, політологічному, філософському, психологічному, лінгвістичному, культурологічному тощо. Введено й нові поняття, які на думку авторки, є дотичними до теорії та практики соціальних комунікацій і мають бути уточнені, розкриті та обґрунтовані під час подальшої теоретизації й розвитку галузі соціальних комунікацій.

Праця В. Льганаєвої містить аналіз комунікації в різноманітних дискурсах — від узагальнено-наукового до практично-прикладного, що служить доказом багатогранності й поліфункціональності досліджуваного поняття. Авторка подає доволі широке тлумачення явища комунікації, пояснюючи це потребою об'єднати у визначенні сукупність поглядів, що відображають різні аспекти цього явища. У дослідженні В. Льга-